

RECENZIE

la monografia „Pedagogia eticii: o reconstrucție în instituția educației” elaborată de Aliona PANIȘ, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Paniș, Aliona.

Pedagogia eticii: o reconstrucție în instituția educației: (Monografie). Coordonator științific: Tatiana Callo. – Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2020 (Tipogr. „Print-Caro”). – 260 p.: tab.
ISBN 978-9975-48-181-6.

Tema *morală* este una dintre cele mai vechi ale filosofiei, teologiei, psihologiei, și, totodată, pedagogiei. Ea a fost și este constitutivă naturii umane, iar conștiința de sine a omului s-a format, înainte de toate, în jurul valorilor morale.

În monografia *Pedagogia eticii: o reconstrucție în instituția educației*, autoarea aduce suficiente argumente științifice în acest sens. Astfel, amintim despre faptul că analiza *eticii*, ca obiect de studiu al moralei, întotdeauna s-a realizat și din perspectivă pedagogică. La moment, a apărut necesitatea de a descrie, prin reconstrucție, acest fenomen nu doar pentru a cunoaște calitativ noțiunile, normele, metodele, ci și pentru a putea aplica în viață metodologia, legitățile și principiile atât etice, cât și pedagogice, întru devenirea unei *persoane etice*.

Apariția acestei lucrări constituie un eveniment științific de actualitate și importanță, datorită prezentării într-un volum fundamental și aplicativ deplin a **doua științe** (*pedagogia și etica*), unite funcțional în instituția educației, printr-o reconstrucție, funcția aplicativă fiind un factor determinant: **formarea inteligenței pedagogice etice**, ca răspuns la problematica educației actuale, în care tensiunea dintre material și spiritual atinge un nivel problematic (după cum remarcă autoarea).

Ca și întreaga știință pedagogică, conceptualizarea unei direcții noi de cercetare la nivel de sistem educațional are la bază un șir de investigații internaționale și naționale, legități, principii, instrumente metodologice etc. care o fundamentează teoretic și o valorifică metodologic.

În acest context, doamna Aliona Paniș prezintă în monografia sa o nouă direcție de cercetare – **Pedagogia eticii** – cu toate semnificațiile teoretice (din diverse perspective: teologică, filosofică, istorică, psihologică, socială, managerială și, desigur, pedagogică) și aspectele, instrumentele metodologice de rigoare.

Remarcăm faptul că autoarea a elaborat, pentru prima dată, o **direcție științifică nouă nu doar în Republica Moldova, dar și pe plan internațional**. În literatura de specialitate, găsim sintagma *didactica eticii*, care este o parte a pedagogiei și nu poate fi un echivalent al acesteia.

Originalitatea monografiei este asigurată și de analiza, precizarea și delimitarea reperelor teoretice ale eticii în contextul promovării în procesul educațional, din perspectiva postmodernistă și, în special, prin relatarea noii noțiuni – *pedagogia eticii* vizavi de *etica pedagogică*.

Ținând seama de analiza prin sinteză a problemelor abordate, în lucrare se prezintă, în mod unitar, **legitățile eticii în instituția educației** (*legitatea umanismului educațional bazat pe o componentă etică esențială; legitatea valorii etice ca un reglor al vieții eului emotivist al ființei umane, în contextul acțiunii sale libere și autonome, în procesul educațional al descoperirii sale ca persoană etică; legitatea schimbării rolului eticienilor în procesul de externalizare a eticii (aplicate) în funcție de intruziunea ei în instituția educației și de reflecție etică din interiorul acesteia; legitatea pragmatismului eticii bazat pe imperativele mereu valabile ale relaționării în instituția educației*), **Modelul pedagogic al reconstrucției eticii în instituția educației și Metodologia transcendențială a formării inteligenței pedagogice etice**.

O parte considerabilă a lucrării se referă la panorama **evolutivă a entităților: etica, morala, personalitatea etică**.

Acordând atenția cuvenită argumentării și fundamentării pedagogice a rezultatelor analizei fenomene-

lor abordate, cercetătoarea completează **cu elemente originale** – de exemplu, *fundamentarea inteligenței pedagogice etice și ilustrarea valorii ei în baza metodologiei transcendente a formării inteligenței pedagogice etice* – de teoria eticii și de teoria pedagogiei, ceea ce-i conferă rigoare și claritate. Astfel, prin aplicarea **instrumentarului metodologic** necesar valorificării eticii într-un cadru inovativ și de perspectivă, se va atinge **finalitatea** stabilită a **pedagogiei eticii**: *fundamentarea științifică a unei viziuni teoretice și ghidarea conceptuală a echilibrului dintre viziune și aplicare în scopul eficientizării procesului de dezvoltare și remedierii condițiilor de modelare a ființei umane.*

Au fost definite, de asemenea, **cuvintele-cheie** din titlul monografiei: pedagogia eticii, instituția educației, reconstrucție.

Într-o ordine firească se prezintă denumirile de capitol și paragrafe, semnificațiile și definițiile fenomenelor abordate în text, precum și principiile și metodologia de formare a unei personalități etice în și prin instituția educației.

În monografie se analizează critic și lapidar **problemele**: *etica în postmodernitate, educația morală, esența educației morale, valori morale, valori etice și educaționale, etica este o disciplină filosofică și o disciplină științifică, principii morale și principii etice, metode de educație morală, tact pedagogic, portretul omului etic actual, raportul etica pedagogică și un fenomen nou în educație: pedagogia eticii etc.*

În acest mod, autoarea ne convinge de faptul că rezolvarea lor va contribui la ceea ce tinde pedagogia actuală: *să dezvolte o hermeneutică a esenței etice la nivelul instituției educației și că etica este o disciplină filosofică și o disciplină științifică, necesitând a fi promovată prin și în pedagogie/educație.*

Majoritatea problemelor prezentate în lucrare sunt rezultatul experienței didactice și științifice a autoarei în domeniul științelor educației.

În felul acesta, doamna A. Paniș – destul de laconic, dar într-un volum amplu - analizează problemele pornind de la ideile kantiene, prin intermediul filosofiei eticii generale și celei aplicative, examinând ilustrativ noțiunea de etică în raport cu cele de pedagogie și educație astfel încât, în consecință, etica să devină un exemplu bun de concept pe care îl cunoaștem și îl putem folosi pedagogic.

Susținute de argumente științifice sunt și **concluziile** la capitole efectuate de dna A. Paniș, care a stabilit că *polemica eticii pornește, de fapt, de la premisa că binele și răul individual nu coincid în mare măsură cu binele și răul general.*

Apreciem faptul că, analizând datele prezentate în monografie, autoarea menționează că materialele **deschid noi posibilități** pentru realizarea *obiectivului* acestei abordări, care nu este să completeze numeroasele cercetări în etică existente, ci, în special, să illustreze că există un spațiu liber între investigațiile ce *transmit cunoștințe despre etică* și literatura pedagogică care

să ofere posibilitatea concentrării asupra fundamentelor, a principalelor probleme ce constituie, azi, obiectul preocupărilor de valorificare educațională a eticii.

Prin urmare, autoarea utilizează, cu discernământ și competență, în conținutul monografiei o **bibliografie** reprezentativă, amplă, de prestigiu, clasică și de actualitate, multe titluri de apariție recentă, dovedind o temeinică cunoaștere a tematicii cercetate, prezentată concis și logic.

Lecturarea și examinarea acestui text ne-a incitat interesul, iar reflecțiile referitoare la noua direcție, *pedagogia eticii*, în contextul instituției educației, ne-au permis să stabilim următoarele **idei relevante**:

- Structura și congruența logică a elementelor relevate în **Prolegomene** corelează cu textul din capitole.
- Structura lucrării corespunde tipului lucrării – *monografie științifică* la o problemă științifică ce necesită soluționare.
- Conținuturile și metodologia propuse corespund problemelor de etică/etică profesională/etică pedagogică/deontologie în postmodernitate și problemelor de educație morală, precum și *promovării pedagogiei eticii în instituția educației.*
- **Valoarea aplicativă** a monografiei rezidă în includerea reperelor metodologice elaborate de autoare ale fenomenului vizat.
- Ideile sintetizate în text au fost formulate și expuse clar.
- **Reperele bibliografice** incluse i-au asigurat autoarei realizarea unui nivel adecvat de valorificare a planurilor: teoretic și metodologic.
- Lucrarea **este redactată** științific și lingvistic, cu o expunere riguroasă, elegantă și convingătoare și dovedește înaltul profesionalism al autoarei, calitățile sale de cercetător pasionat și o pregătire științifică și tehnică remarcabilă.
- Apreciem că această monografie ocupă un loc de seamă în literatura științifică actuală, alăturându-se celor mai importante și mai valoroase realizări de acest gen.

În opinia noastră, monografia elaborată de doamna Aliona Paniș reprezintă un text amplu, de actualitate, cu un conținut științific avansat, adresat cadrelor didactice și de conducere, studenților, masteranzilor, doctoranzilor, elevilor din colegiile pedagogice, precum și cercetătorilor științifici din domeniul educațional, iar informațiile prezentate pot fi utilizate în cercetările fundamentale și aplicative.

În acest sens, lucrarea analizată întrunește condițiile de bază ale unei monografii cu caracter științific, în conformitate cu cerințele regulamentare în vigoare, iar metodologia cercetării va contribui la dezvoltarea teoriei și practicii pedagogiei eticii în instituția educației.

Larisa CUZNEȚOV,

doctor habilitat, profesor universitar,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”